

پدیده تکفیر

پدیده تکفیر

دکتر حسن جوادی نیا [1]

مهسا میرزاجانی هرندي [2]

چکیده

در این مقاله تلاش بر این گشته تا ابتدا تکفیر را که یک معضل فکری در جهان اسلام می باشد در لغت و اصطلاح به خوانندگان این مطلب معرفی کنیم. همچنین خطراتی که این پدیده برای اسلام داشته و سبب خدشه دار شدن چهره ی اسلام در میان جوامع گشته ، توسل به آیات قرآن، روایت ها و نیز نویسنده های معتبر که در این زمینه تحقیقاتی را انجام داده اند، بررسی تکفیر از دیدگاه شیعه و اهل سنت ،ویژگی های اجتماعی، سیاسی، عقیده ای تکفیر، ذکر پیشینه ای از تکفیر در زمان های پیامبر اسلام (ص) و حضرت علی (ع) ، چگونگی به وجود آمدن این گروه ها از ابتدا تا به اکنون ، هدف تکفیری ها ، معرفی سیر جریانات سیاسی آن و تروریسم ، بعد از بیان ویژگی های این اصل ، کلیتی از میزان چگونگی عملکرد تکفیری ها ، شخصیت و عقایدی که رهبران تکفیری داشته اند تنها نه نفر از آن ها برای آشنایی بررسی شده است، از جمله چگونگی جذب نیروهای خود با القای عقاید نادرست و دادن وعده های دروغین بهشتی ، که برای جذب آن ها تلاش کرده اند و در پایان راه حل تعدیل و اصلاح اندیشه ی تکفیری را به بحث گذاشته ایم .

کلید واژه ها : تکفیر ، پیشینه تکفیر ، رهبران تکفیری ، تکفیر و تروریسم ، جریان های تکفیری.

مقدمه

انقلاب اسلامی، پشتوانه واقعی و دلسوز تمامی مسلمانان، همواره در راستای هدایت امت اسلامی تلاش می‌کند تا مسلمانان و علمای اسلام با هر مذهب و مسلکی، به عمق مسائل انسجام و نیاز ضروری آن در جامعه پی برده و تمام امکانات خود را در این راه بسیج نمایند تا ناسامانی‌ها و چالش‌های جدی که مسلمانان با آن رو به رو می‌باشند، از بین برود. بنابراین عموم مسلمانان به ویژه علمای بزرگ باید از این فرصت پیش آمده، بیشترین استفاده را بنمایند. اما متأسفانه گروهی بسیار اندک ولی با امکانات فراوان، با ایجاد زمینه‌های بدبینی و اختلاف، درصدد تکرار اشتباه‌های تاریخی می‌باشند، به گونه ای که گویا هیچ وظیفه دیگری جز تلاش و فعالیت برای اختلاف و نابودی یکدیگر بر عهده آنان نهاده نشده است.

آنان این حرکت نامیمون را از راه‌های گوناگون از جمله سخنرانی، فیلم و استفاده از ابزار صوتی و تصویری در جهت فتنه و آشوب استمرار می‌بخشند. (ص 7. فتوای تکفیر، رجبی، حسین)

قرآن کریم سوره آل عمران، آیه ۱۴۰ می‌فرماید:

«إِنَّ يَمْسَسُكُمْ قَرْحٌ وَفَقَدَ مَسَّ الْقَوْمَ قَرْحٌ مِّنْ لَّهُ»؛ اگر به شما آسیبی برسد، به آنان نیز آسیبی مانند آسیبی که رسانده‌اند، می‌رسد.

تاریخ نشان می‌دهد که درگیری‌های مذهبی، به نابودی و در نهایت پشیمانی اختلاف‌انگیزان انجامیده است. آیا ایجاد زمینه‌های نزاع و درگیری بین مسلمانان، تخریب چهره اسلام در سطح بین‌الملل را در پی نخواهد داشت؟ آیا خشونت و درگیری‌های فیزیکی بین مسلمانان، زمینه حضور دشمنان اسلام را در بین کشورهای اسلامی ایجاد نخواهد کرد؟

بدون تردید دشمنان اسلام به ویژه آمریکا، از این نوع برخوردها بهترین استفاده را می‌برند. (ص 8 و 9 همانجا)

تکفیر در لغت و اصطلاح

تکفیر کلمه‌ای عربی از ماده «ک - ف - ر»، در اصل به معنای پوشیدن و پوشاندن است، ولی در عربی و فارسی به معانی گوناگونی به کار رفته (فیومی؛ فیروزآبادی؛ معلوف، ذیل «کفر»؛ دهخدا، ذیل واژه) که بر پایه آن‌ها در قرآن و احادیث و منابع کلامی و فقهی چند مفهوم مصطلح یافته است، از جمله پاک کردن گناهان و ابطال عقاب، (بهاین ابی الحدید، ج ۱۳، ص ۱۳۲؛ مجلسی، ج ۵، ص ۳۳۲، ج ۶۸، ص ۱۹۷) پرداختن کفّاره سوگند و مانند آن (حرّ عاملی، ج ۱۲، ص ۲۹۰؛ الموسوعة الفقهية، ج ۱۳، ص ۲۳۵-۲۳۶) و کافر خواندن کسی (فیومی؛ فیروزآبادی؛ معلوف، همانجا؛ غدیری، ذیل «تکفیر») یا نسبت کفر دادن به مسلمان. (محمود عبدالرحمان عبدالمنعم، ذیل «تکفیر»؛ الموسوعة الفقهية، ج ۱۳، ص ۲۲۷)

تکفیر به معنی نسبت دادن کفر به شخص یا گروه در قرآن کریم مصادیق متعددی دارد، از جمله کسانی که حضرت مسیح (ع) را خدا پنداشتند (مائده: ۱۷، ۷۲، ۷۳) و افرادی که به مردم جادوگری می‌آموختند (بقره: ۱۰۲) تکفیر شده‌اند.

واژه تکفیر، مصدر باب تفعیل از ماده "کفر" است. در معاجم لغت برای این واژه چندین معنا گفته شده است. ابن منظور در لسان العرب می‌گوید: اصل کفر پوشاندن شئ است. کافر را کافر می‌گویند، چون کفر، ی قلب او را پوشانده است. تکفیر آن است که کسی به برادر مسلمان خود بگوید: ای کافر، در این صورت، کفر به یباز آن دو نفر برمی‌گردد؛ زیرا نسبت دادن کفر به برادر مسلمان یا راست است و یا دروغ؛ اگر راست گفته که خوب و اگر دروغ گفته، به واسطه تکفیر برادر مسلمان، کفر به خود وی برمی‌گردد. وی همچنین تکفیر را به معنای پوشاندن محارب در سلاح، پوشاندن گناهان از طریق کفارات، نهادن دو دست بر روی سینه و انحنای انسان همانند کسانی که از روی تعظیم در برابر صاحب خود خم می‌شوند، آورده است.

(ابن منظور، 5/ 146 _ 150)

تکفیر در معنی مصطلح مورد بحث، نسبت دادن کفر به دیگری و کافر شمردن او است. (زیدی، 14/60 _ 62)

پدیده تکفیر و خطرات آن برای جامعه اسلامی

پدیده تکفیر به یک خطر برای همه جامعه اسلامی تبدیل شده است؛ چرا که تکفیری‌ها، علیه مردان، زنان و کودکان بیگناه جنایت‌های وحشیانه‌ای را مرتکب می‌شوند. این مسأله سبب شده است که سیمای اسلام نزد دیگران خدشه دار شود و به خاطر شرایط ناگواری که این پدیده در چند کشور اسلامی رقم زده است،

این جریان نامبارک، به صورت تکفیر کسانی که کافر نیستند و گمراه انگاری کسانی که گمراه نمی‌باشند، شاید به برخی از مراکز حوزوی شیعی دوازده امامی نیز راه یافته باشد. این‌ها برخی از جزئیات اعتقادی و تاریخی را از ضروریات دین و مذهب قلمداد کرده‌اند، در حالی که قدما نیز در این باره اختلاف نظر داشته‌اند. (علامه مرجع سید محمد حسین فضل‌الله [1])

آیت‌الله محمدجعفر مروجی طبسی، استاد و نویسنده حوزوی در گفتگو با خبرنگار اندیشه خبرگزاری شبستان در خصوص نوع برخورد پیامبر اسلام (ص) با پدیده تکفیر اظهار کرد: پدیده تکفیر، امری است بسیار پلید و زننده که هرگز با روح اسلام و قرآن و نبوت جهانی پیامبر اکرم (ص) سازگاری ندارد چنانکه خداوند در قرآن کریم سوره انبیاء آیه 107 می‌فرماید:

«وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ»؛ و ما تو را نفرستادیم مگر رحمتی برای جهانیان. وی تأکید کرد: مطابق منابع روایی اهل سنت و شیعه، پیامبر (ص) مسلمانان را از تکفیر یکدیگر نهی می‌کردند و در برخی روایات نقل شده است: «من کفر مسلماً فلیس بالمسلم؛ هر کس مسلمانی را تکفیر کند، مسلمان نیست.»

مؤلف کتاب "تمسک اهل بیت (ع) به قرآن کریم" با بیان اینکه همچنین در روایت دیگر از پیامبر (ص) نقل شده است که تکفیر اهل قبله هم جایز نیست. مؤلف کتاب "رجال شیعه در صحاح اهل سنت" یادآور شد: امروز متأسفانه تکفیری‌ها با پخش کلیپ‌های ناهنجار تلاش می‌کنند بر فکر و اندیشه نوجوانان اثرات ضد شیعی مبنی بر اینکه شیعه کافر است و کشتن آنها واجب، گذاشته و با این بهانه‌های واهی امروز به جان نه تنها شیعه، بلکه مسلمانان عراق و لبنان و افغانستان و آفریقا و یمن افتاده و به اسم اسلام نسل‌کشی می‌کنند؛ سنتی که هرگز در سیره پیامبر (ص) دیده نشد و جایگاهی نداشت. [2]

شبکه المیادین به دنبال علل پیدایش اندیشه تکفیری:

از سال 2012 میلادی نزدیک به 117 اردوگاه برای آموزش گروه‌های تکفیری بر پا شده است که از این تعداد 11 اردوگاه ویژه آموزش کودکان می‌باشد. پدیده سلفی‌گری و تکفیر از زمان خوارج آغاز شده و با گذر از "ظاهریه و ... " به سازمان‌های تکفیری - جهادی امروز منتقل شده است. عوامل سیاسی، اجتماعی و اقتصادی در گسترش جنبش‌های تکفیری نقش داشته و دخالت کشورهای غربی در کشورهای اسلامی به

ویژه اشغال افغانستان و عراق ، فرصت طلبی گروه های تکفیری را در پی داشته است. بر اساس پیش بینی ایالات متحده آمریکا ، تعداد مسلمانان خارجی حاضر در سوریه 20 هزار نفر است که از 90 کشور جهان وارد این کشور شده اند. داعش با بهره مندی از ایدئولوژی گروه "القاعده" و روش های جاسوسی ارتش بعث توانسته است تا کنون به اهداف خود نزدیک شود. [3]

آیاتی از قرآن کریم که به صراحت در مورد تکفیر سخن به میان آورده است

در سوره حجرات آمده است:

قَالَتِ الْأَعْرَابُ آمَنَّا قُلْ لَمْ تُؤْمِنُوا وَ لَكِن قُولُوا أَسْلَمْنَا وَ لَمْ يَدْخُلِ الْإِيمَانُ فِي قُلُوبِكُمْ سورة حجرات/آیه 14

اعراب بادیه نشین به تو گفتند: ایمان آوردیم. بگو: نه، هنوز ایمان نیاورده ای و باید بگویند اسلام آوردیم؛ چون هنوز ایمان در دل های شما داخل نشده است.

ایمان، مرحله بالاتری است که باید عقیده به خدا و رسالت، در سراسر وجود انسان و قلب انسان جا بگیرد.

در تفسیر قرطبی آمده است :

و أما الاسلام فقبول ما أتى به النبي صلي الله عليه وسلم في الظاهر و ذلك يحقن الدم. (تفسیر قرطبی، جلد 16، ص 348)

یعنی کسی که در ظاهر شهادت به توحید و رسالت بدهد، اسلام آورده است و باعث می شود که خون انسان، محترم باشد و کسی حق تعرض به او را نداشته باشد.

ابن کثیر دمشقی سلفی - رهبر فکری وهابیت و از دوستان نزدیک ابن تیمیه - در ذیل همین آیه صراحت دارد:

افرادی که گفتند ایمان آوردیم و خدا فرمود: نه، اسلام آوردید، نشان می دهد که ظاهر اسلام آوردن

اینها کافی است تا خون و مال و عرض اینها محترم باشد و منافق نبودند و مسلمان بودند. ولی چون ایمان به قلبشان نفوذ نکرده بود، خداوند فرمود که نگوئید ما مؤمن هستیم و بگوئید ما مسلم هستیم. (تفسیر ابن کثیر، ج4، ص234)

فوا! ما قتل رسول الله صلی الله علیه و سلم أحدا قط إلا في إحدى ثلاث خصال: رجل قتل بجريرة نفسه فقتل أو رجل زني بعد إحصان أو رجل حارب الله و رسوله و إرتد عن الاسلام.

قسم به خدا! رسول الله صلی الله علیه و سلم کسی را نکشت، مگر در سه مورد: مرد شوهرداری که زنا کرده باشد، کسی که انسان بیگناهی را کشته باشد، کسی که مرتد شده باشد و به مبارزه با خداوند و رسولش برخیزد. (صحیح البخاری، ج8، ص43)

گرچه این شهادتین، دروغین بود و بعد از آن برگشت و جسارت خیلی بدی به نبی مکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) کرد و در جنگ بدر از کسانی بود که به دستور پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم)، با وضع فجیعی کشته شد. ولی پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) با مجرد اظهار شهادتین، از طعام او خورد و او را به عنوان مسلمان حساب کرد.

من نکته ای را به برادران وهابی و کسانی که آزاد اندیش و دنبال حق هستند، بگویم که نبی مکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) با اظهار شهادتین یک نفر - با این که لقلقه زبان بود - از طعام آنها خورد. این آقایان مفتیان عربستان سعودی و لجنه إفتاء عربستان سعودی که وقتی از آنها سوال می کنند حکمتان درباره شیعیان چیست وقتی یا علی و یا حسین می گویند؟ فتوای رسمی دادند بر این که شیعیان کافر هستند و تزویج و تزوج با آنها حرام است و ذبیحه آنها حرام است و اگر یک شیعه، گوسفندی را بکشد، این گوسفند، میته است و نجس است و کسی حق خوردن آن را ندارد. حتی اگر کسی از روی ندانستن یا فراموش کردن مسئله، با یک شیعه ازدواج بکند - دختر یا پسر - احتیاج به طلاق ندارد و موقوف است از آنها جدا شود. (استفتائات لجنه، ج18، ص295 تا 315)

پیشینه تکفیر در جهان اسلام :

پیشینه تکفیر در جهان اسلام، به صدر اسلام بازمی‌گردد. برخی حوادث مهم تاریخ اسلام به سبب تکفیر روی داده، همچنان که برخی رخدادهاي سياسي و اجتماعي، زمينه تکفیر را فراهم آورده است. از جمله رویدادهای مهم دوران پس از رحلت پیامبر اکرم، جنگهای «ردّه» در زمان ابوبکر بود که در این جنگها دستگاه خلافت معارضان خود را کافر و خارج از دین خواند. (طبري، ج ۳، ص ۲۵۰-۲۵۲؛ ابن اعثم کوفي، ج ۱، ص ۱۵-۱۶، ۲۳؛ سیوطي، ص ۶۹-۷۱) در باره اینکه واقعاً تمامی یا بعضی از کسانی که در آن دوره تکفیر شده‌اند، از دیدگاه فقه اسلامی کافرند یا خیر، تردید جدی وجود دارد و برخی گزارشهای تاریخی تردیدهای بسیار در این باره، حتی تردید افراد نزدیک به خلیفه، را نشان می‌دهد. (جعفریان، ج ۲، ص ۳۵) بنا بر برخی منابع تاریخی، عواملی مانند ندادن زکات و نپذیرفتن اصل خلافت یا در نظر گرفتن کسانی دیگر برای این مقام، در انتساب کفر به «اهل ردّه» یا دست کم دسته‌هایی از آنان نقش مهمی داشته است. (ابن قتیبه، ج ۱، ص ۳۴؛ نوبختي، ص ۴؛ ابن اعثم کوفي، ج ۱، ص ۱۶، ۲۰؛ جعفریان، ج ۲، ص ۲۹) البته ادعای پیامبری نیز در میان آنان بسیار گزارش شده است که می‌تواند تکفیر را از دیدگاه فقهی توجیه کند. (طبري، ج ۳، ص ۲۵۶؛ جعفریان، ج ۲، ص ۲۹-۳۲)

واقعه مهم تاریخی دیگر در باره تکفیر، غائله خوارج است. بسیاری از فرقه‌های خوارج کسی را که مرتکب یکی از گناهان کبیره می‌شد، و حتی امت پیامبر (ص) را، تکفیر می‌کردند. (شهرستاني، ج ۱، ص ۱۲۲، ۱۲۸، ۱۳۵؛ ابن ابی الحدید، ج ۸)، در مقابل، بعضی از مسلمانان، از جمله برخی مذاهب اهل سنت، خوارج را تکفیر می‌کردند. (شوشتری، ص ۲۲۱) در احادیث، غالیان یا غلات (آنان که در باره شخصیت امامان(ع) غلو و زیاده روی می‌کردند) و قائلان به تفویض (مفوضه) خارج از ایمان خوانده شده‌اند. (حرّ عاملی، ج ۲۸، ص ۳۴۸؛ مجلسي، ج ۲۵، ص ۲۶۵) بعضی از معتزله و اشاعره، مشبهه را تکفیر می‌کردند. (ابن طاووس، ج ۲، ص ۳۵۵)

علاوه بر گروه‌ها، افراد و شخصیت‌های متعددی، چه بسا بعضی اشخاص سرشناس، را تکفیر کرده‌اند، از جمله درباره تکفیر برخی خلفا و همسران پیامبر اکرم (ص) روایاتی نقل شده است. (ابن ابی الحدید، ج ۳، ص ۵۰؛ ابن طاووس، ج ۱، ص ۲۹۲) حتی ساحت مقدس معصومان (ع) نیز از تکفیر برکنار نمانده است. (مفید، ص ۳۱۳؛ شوشتری، ص ۱۹۳؛ مجلسي، ج ۳۷، ص ۱۵)

چند ویژگی بنا به شناخت پدیده تکفیر :

1_ محور قرار دادن «تکفیر» در معاملات و تعاملات و گسترش عرصه آن .

این ویژگی عنصر اصلی این پدیده و شالوده اساسی آن را تشکیل می‌دهد و به همین دلیل چنین جایگاهی یافته است. حقیقت آن است که محور قرار دادن «تکفیر» مبتنی بر هیچ گونه اندیشه‌ای نیست و کم‌ترین خردورزی در آن به کار نرفته و اگر بر فرض بپذیریم که مبتنی بر ایده و اندیشه‌ای است در واقع، نوعی از اندیشه است که از متون دینی، قالب‌های خشکی می‌سازد که هیچ چشم اندازی را نمی‌بیند و هیچ هدف شرعی را آماج خود قرار نمی‌دهد.

در ذیل، روایاتی از پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله که دلالت بر نهي شديد آن حضرت صلی‌الله‌علیه‌وآله از «تکفیر» گوینده «لا اله الا الله» یا «اهل قبله» دارد، بیان می‌گردد:

هرکس برادرش را «ای کافر!» خطاب کند اگر درست گفته بود یکی از آن دو، گرفتار پیامدهای آن می‌شوند و در غیر این صورت، به خودش باز می‌گردد. (مسلم، ج1، ص 79، ح 111).

2_ عدم اعطای فرصت اندیشه و حق اظهارنظر به دیگران .

اصل اول: عدم اجبار در دین.

خداوند متعال می‌فرماید: «لا إكراهَ فِي الدِّينِ؛ در کار دین هیچ اکراه نیست.» (بقره/256).

اصل دوم: لزوم گوش دادن به سخنان [دیگران] برای پیروی از بهترین آنها.

خداوند متعال می‌فرماید: «الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ وَ أُولَئِكَ هُمْ أُولُوا الْأَلْبَابِ؛ کسانی که گفتار را می‌شنوند آن‌گاه از بهترین آن، پیروی می‌کنند، آنانند که خداوند راهنمایی‌شان کرده است و آنانند که خردمنداند.» (زمر/18).

3_ کشتار جمعی

عملیات کشتار جمعی که گروه‌های تکفیری آن‌را به صورت مکرر و فزاینده‌ای دنبال می‌کنند دربردارنده خصوصیات است که اسلام آشکارا و در کمال روشنی، از آن‌ها به دور است. این خصوصیات عبارت است از: الف: هدف قرار دادن زنان، کودکان و سالمندان و قتل آنها .

ریختن خون کودکان و زنان و سالخوردگان که گروه‌های افراطی همه روزه آن را دنبال می‌کنند چیزی است که اسلام به شدت مسلمانان را از آن بر حذر داشته است. پیش از تکفیریه‌ها نیز «خارج» یا گروهی از ایشان دست به چنین کارهایی می‌زدند؛ «فضل بن شاذان» می‌گوید: «و از ایشان، یعنی خارج، کسانی هستند که قتل زنان و فرزندان را روا می‌دارند و می‌گویند: جایگاه آنان نیز هم‌چون نطفه‌ها در پشت مشرکان است. و می‌گویند: «لا حکم الا ا[ ]» و خود در تمامی این گفته‌ها و کرده‌ها، به نظرخویش عمل می‌کنند و بنا براین طبق رأی خود، می‌کشند و حلال و حرام می‌کنند و با این حال، خارج نیز یکسان نیستند و هم‌دیگر را می‌کشند و از یک‌دیگر تبرّی می‌جویند» (فضل بن شاذان، ص 48-50).

ب: عدم تفکیک میان گناهکار کافر و بی‌گناه کافر .

در تاریخ نیز، شاهدی بر این درهم‌آمیزی وجود دارد و خارج خود چنین بودند. این درهم‌آمیزی با اصل قرآنی که می‌گوید: «وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ؛ هِجْ كَسْ بَارِ گناه دیگری را بر دوش نمی‌کشد» (فاطر/18) کاملاً مخالف است

4_ شرکت در مشوه ساختن چهره اسلام

از جمله پیامدهای فاجعه بار گسترش این پدیده شوم، مشوه ساختن چهره اسلام است. حقیقت آن است که اعمال خسونت‌آمیز تکفیری‌ها، سهم بسزایی در خدشه‌دار ساختن چهره این دین پاک، داشته است. (نهج‌البلاغه، خطبه 238).

5_ ایجاد تفرقه و پراکندگی میان مسلمانان .

درگیری میان فرقه‌های اسلامی مخالف قرآن و مغایر با کوشش‌ها و پافشاری‌های پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله در تشکیل امت و برقراری برادری اسلامی میان افراد آن است.

کافی است تنها به برخی روایات نبوی برای اثبات لزوم وحدت و اجتناب از تفرقه، اشاره نمود:

«بر شماست که با یک‌دیگر آمد و شد و عطوفت داشته باشید و از گسست و رشک و پشت به یک‌دیگر کردن،

بپرهیزید و برادر یکدیگر باشید. موعمن، برادر موعمن است؛ به او خیانت نمیکنند، رها نمیکنند، تحقیر نمیکنند و گفته مخالف او را نمیپذیرد.» (محدث نوری، ج 9، ص 49-50).

معیار اسلام و کفر در سنت

تکفیر در روایات شیعه و اهل سنت، مسأله ای بسیار خطرناک معرفتی شده است. پیامبر در این باره میفرماید:

هر کسی نسبت کفر به کس دیگری بدهد که معیار کفر را ندارد، گوینده آن کافر است. (صحیح بخاری، ج 5، ص 111، باب بیان قول النبی صلی الله علیه و آله رجبی، حسینج 1، ص 19)

احادیث معتبر عقیده دارند و آن را مرجع دستورات دین می دانند، به چه بهانه و عذری این احادیث را کنار گذاشته و بر خلاف سنت و سیر قطعاً پیامبر اسلام فتوا به تکفیر می دهند و انسان های بی گناه را می کشند؟!

آنچه از روایات اهل سنت بیان شد، در روایاتی که از طریق اهل بیت علیهم السلام آمده، به خوبی تبیین و روشن شده است.

امام باقر علیه السلام در پاسخ اسماعیل جعفی که پرسیده بود: *الدين الذي لايسع العباد جهله؟* فرمود:

«الدين واسع، ولكن الخوارج ضيقوا علي أنفسهم من جهلهم. . . (الكافي، ج 2، ص 405) دایره دین و احکام آن بسیار وسیع و گسترده است ولی خوارج به خاطر جهالت و نادانی بسیار، آن را تنگ گرفتند.»

مقصود از «دین واسع» این است که دین اسلام به گونه ای نیست که خوارج می پندارند زیرا آنان هر کسی را که گناه کبیره ای مرتکب شود، کافر و این عقیده را جزو ایمان می دانند! بنابراین خروج از دین، یعنی اندیشه هایی که سرچشمه آن، جهالت و نادانی نسبت به عمق اسلام است. (رجبی، حسینج 1، ص 23)

نووي در شرح مسلم می نویسد:

«اعلم انّ مذهب أهل الحق: انّه لا يكفر أحد من اهل القبلة بذنوب ولا يكفر اهل الاهواء و البدع الخوارج و المعتزله و غيرهم، و انّ من جحد ما يعلم من دين الاسلام ضرورة حكم بردتّه و كفره. . . (شرح صحيح مسلم، ج ۱، ص ۱۵۰) آگاه باشید که نظر صحيح و حق درباره تکفير آن است که احدي از اهل قبله، به خاطر گناهي تکفير نمی شود؛ چنان که اهل هوا، بدعت، خوارج، معتزله و غير آنان تکفير نمی شوند. و هر کس چيزي را که از ضروريات دين اسلام است انکار کند، حکم به ارتداد و کفر او می شود. (رجبی، حسين، ج 1، ص 32)

بنا به قول آيت سبحاني :

جريان تکفير به دنبال ايجاد حاشيه امن براي اسرائيل است .

آيت سبحاني گفت: بدون تردید جريان تکفيري آمده است که حاشيه اميني براي اسرائيل درست کند، مسلمانان بايد امروز آماده باشند که مسجدالاقصي صدمه و خدشه نبيند.

به گزارش ايسنا، آيت سبحاني جعفر سبحاني مرجع تقليد با اشاره به هويت و اهداف شکل گيري جريان تکفير در جهان امروز اظهار کرد: پديده اي که اکنون به نام پديده تکفير پيدا شده است در واقع به دنبالش قتل، غارت، کشتن و خراب کردن است و اصلا ارتباطي به اسلام و شرايع آسماني ندارد و در تورات، انجيل و قرآن چنين مسئله اي مطرح نيست.

اين مرجع تقليد با بيان اينکه اساس اسلام رحمت، مغفرت و آرامش است، گفت: مسئله اول دعوت به اسلام از طريق عقل، قرآن، سنت و اتمام حجت است. اگر افرادي بخواهند در آيين خودشان بمانند، آيين آسماني به آنها اجازه مي دهد، بنا بر اين اينها خودشان را نمي توانند به اسلام متصل کنند و پيوند بدهند.

وي با اشاره به اهداف تکفيري ها گفت: یک هدف اين است که زيرساخت هاي کشورهاي اسلامي را به وسيله جنگ از بين ببرند، بنا بر اين آنچه که یک کشور بايد دارا باشد را به وسيله جنگ، بمباران، قتل و کشتار از بين مي برند.

این مرجع تقلید خاطرنشان کرد: نکته دیگر این است که اینها با تندپاها و سر بریدن‌ها می‌خواهند اسلام را بد جلوه دهند.

وی با بیان این‌که «غرب در حال پیشروی به سوی اسلام است» گفت: واقعا چیزی نمی‌گذشت که بخشی از غرب را مسلمانان تشکیل دهند ولی به وسیله این عمل نوعی بدبینی نسبت به اسلام پیدا شده است، در حقیقت کسانی که پشت سر اینها هستند، به دو نتیجه رسیدند، زیرساخت‌های کشورهای اسلامی به تدریج از بین می‌رود و ثانیاً اسلام در نظر دیگران بد جلوه می‌کند.

آیت‌الله سبحانی ادامه داد: این وظیفه علمای بلاد است که در هر منطقه‌ای به جوانان بگویند که این مسیر راه کج است و راه اسلام نیست و اسلام نگفته است که مسلمان، مسلمان را بکشد، بنابراین باید توجه داشت یک نوع تبلیغاتی نسبت به اینها است تا افکارشان را عوض می‌کنند و تصور می‌کنند به سوی اسلامی می‌روند که ادامه اش بهشت است.

وی خاطرنشان کرد: حتی یکی از این افراد دستگیر شده، قاشقی همراهش بوده گفتند این چیست، این طور بیان می‌کند که به او گفته اند که اگر این کار را انجام دهید و امشب کشته شوی، مهمان پیامبر اکرم (ص) هستی و با ایشان غذا خواهی خورد، جوانی با چنین تصوراتی بمب به خودش می‌بندد و ده‌ها نفر را می‌کشد.

این مرجع تقلید با اشاره به راه‌های مبارزه با تکفیر گفت: اگر بخواهیم با این تکفیر مقابله کنیم، تنها راه نظامی نیست بلکه در کنار آن، راه فرهنگی باید وجود داشته باشد.

وی با بیان این‌که «مدارسی که تکفیر را تعلیم می‌دهند باید تغییر کنند» یادآور شد: برخی از کشورهای عربی مسائلی را در دبیرستان مطرح می‌کنند که نتیجه آن این است که جمعی مسلمان و جمعی دیگر کافر هستند مادامی که این برنامه‌ها در این مدارس است این فتنه خاکی موش‌شدنی نیست، مگر اینکه علما و بزرگان جمع شوند و این برنامه‌ها را از مدارس جمع کنند. [4]

همایش فرقه‌شناسی و جریان‌های تکفیری روز چهارشنبه بیست و دوم مرداد ماه سال 1393 در محل سالن پیامبر اعظم (ص) استانداری استان مرکزی با حضور مدیران و معاونین کاروان‌های حج، عمره و عتبات و سایر کارگزاران زیارتی برگزار گردید.

حجت الاسلام دکتر موسوی علیزاده رئیس پژوهشکده حج و زیارت شرایط امروز را نتیجه یک مثلث شومی دانست که ضلع اول آن را غرب و اسرائیل تشکیل می دهند و در پی منزوی و محدود کردن اسلام می باشند و در این راه به ابزارهایی مانند اسلام ستیزی و اسلام هراسی، تهیه و نشر کاریکاتورها و حمایت از جریان های تکفیری روی آورده اند. ضلع دوم این مثلث هم شیعیانی هستند که خود به شیعه هراسی از طریق ایجاد شبکه های تلویزیونی ماهواره ای و اهانت به مقدسات اهل تسنن دامن زده اند. وی با اشاره به اینکه سب و لعن و اهانت به مقدسات اهل تسنن از نظر تمامی مراجع تقلید و به ویژه مقام معظم رهبری حرام بوده توجه حاضرین را به رفتارهای ائمه علیهم السلام جلب نمود و از آنان خواست که رفتار ائمه را سرلوحه کار خود قرار داده و مراقبت نمایند که اینگونه افکار و رفتار در سطح کاروان ها بوجود نیاید. رئیس پژوهشکده حج و زیارت ضلع سوم این مثلث را جریان های تکفیری عنوان نمود و افزود: حساب این گروه ها که با تمامی مقدسات اسلامی مشکل دارند از حساب شیعه و سنی جداست و با توجه به اینکه آنان در اقدام علیه مسلمانان دارای اولویت بندهایی هستند، استراتژی آنها را تغییر نقشه جغرافیای خاورمیانه عنوان نمود. دکتر شیخانی افزود: از دیگر اقدامات تخریبی فرقه وهابیت تخریب آثار تاریخی و فرهنگی اسلامی از جمله حرم ائمه بقیع، برخی از مساجد و آتش زدن کتابخانه ها در مکه و مدینه و آثار اسلامی با هدف انکار وجود پیامبر اسلام (ص) است اما پیامبر گران قدر اسلام دو معجزه قرآن و اهل بیت را از خود برجای گذاشتند که باعث خنثی شدن این هدف شده است. [5]

جریان شناسی سیاسی. تکفیر و تروریسم :

عبدالوهاب با تاثیر پذیری از فقهای پیشین خود امثال ابن تیمیه، ابن قیم جوزیه و ابن خزیمه نیشابوری دین جدیدی را به وجود آورد که در میان پیروانش اشاعه یافت، مبانی این دین جدید به شرح ذیل است:

1. تشبیه خداوند به مخلوقش، اینکه خداوند جسمی است که به آسمان صعود کرده و به زمین فرود نمی آید. به خاطر این دیدگاه پیروان آن «المجسمه» نامیده می شدند. این تفکر از مفاهیم کتاب التوحید ابن خزیمه نیشابوری تاثیر پذیرفته است، وی در کتاب خود مدعی شده است که خداوند دارای روح، چهره، دو چشم، دو گوش، دو دست در طرف راست، انگشتان، کف دست و دو پا است.

نویسنده کتاب در یک سطح احمقانه و خالی از هرگونه تدبر و اندیشه در آیات قرآن کریم این برداشت‌ها را از قرآن می‌کند و نمی‌داند که مقصود خداوند متعال از ذکر به عنوان مثال دست (ید) در قرآن کریم و نسبت دادن آن به خود همانطور که به خلق خود نسبت می‌دهد، قدرت، توان و فرمانروایی است؛ از این رو تنها بعد از تدبر، تعقل و تعمق در آیه « یداً فوق ایدیهم » (فتح 4) می‌فهمیم که منظور از « ید » قدرت، توان و فرمانروایی و شوکت خدا بالاتر از توان شما قرار دارد.

برخی عناوین و فصول کتاب التوحید با تعبیر فخذ بنی شروع می‌شود و این نشان می‌دهد که سطح فکر آنها چقدر پایین و فهم آنها از قرآن کریم چقدر ساده و سطحی و توانایی آنها در درک مفاهیم بسیار پایین است.

2. اینکه جسم شمردن خداوند متعال از شروط ایمان است و هر کس در برابر این تفکر سر تسلیم فرود نیاورد کافر شمرده شده و قتل، سلب دارایی و به بردگی گرفتن خانواده اش جایز است.

3. تخریب ضریح مقبره‌ها به این بهانه که این اقدام مساوی با بت پرستی است. حرام دانستن توسل و استغاثه به رسول خدا و پیامبران و اولیای صالح خداوند و صدور حکم تکفیر و جایز دانستن قتل کسی که به این امر مبادرت می‌ورزد.

4. اعتقاد و هابی‌ها بر اینکه آنها فرقه نجات دهنده هستند و هرکس جز آنها یا کافر است یا مشرک و یا گمراه و در صورت مخالفت و عدم اطاعت از آنها خون فرد مخالف مباح است. خداوند متعال در این مورد و در آیات متعدد می‌فرماید: « لا اکراه فی الدین قد تبین الرشید من الغی » (بقره 256) و « فمَنْ شَاءَ فلیؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فلیکْفِر » (کهف 29) و « أَفَأَنْتَ تُکْرِهُ النَّاسَ حَتَّى یُکُونُوا مُؤْمِنِینَ » (یونس 99).

آنچه که بدان دعوت می‌کردند دین تفصیلی برای جنبش سیاسی به رهبری محمد بن سعود که تنها هدف وی قدرت بود؛ به همین خاطر ریاض الصیداوی اندیشمند معاصر بر استفاده از عنوان « وها بیت سعودی » به خاطر ارتباط میان جنبش دینی محمد بن عبدالوهاب با جنبش سیاسی محمد بن سعود پا فشاری می‌کند.

5. ایجاد یک حکومت مطلق دینی که هدف آن تبلیغ وها بیت و انتشار آن با قوه قهریه و شمشیر است و آن به روشنی در نوشته‌ها و نشانه‌های موجود در پرچم عربستان سعودی نمایان است. آنها عبارت « لا اله الا الله محمد رسول الله » را نوشته و زیر این عبارت تصویر شمشیر را کشیده و به وضوح نشان می‌دهند که دعوت به دین آنها تنها از طریق شمشیر ممکن است. آنها نمی‌دانند که خداوند متعال لفظ شمشیر را حتی یک بار در قرآن کریم ذکر نکرده است و هرگز به پیامبرخویش به استفاده از شمشیر و هرگونه قوه

قهریه دیگر جهت نشر دعوتش دستور نداده است؛ چرا که وی بی نیاز از چنین ابزارهایی است و «لو شاء ربک لآمن مَن فی الأرض کلهم جمیعاً» (یونس 99) و «لو شاء الله لجعلکم أمّة واحدة» (نحل 93) تا آنها به رشد و هدایت خویش بازگشته و قلب های مهربان را جایگزین شمشیر کنند و مصداقی برای سخن برحقش باشند که می فرماید: «ولو کنتَ فظاً غلیظ القلب لأنفضُّوا من حولک» (آل عمران 159) و «ادعُ الی سبیل ربّک بالحکمه و الموعظه الحسنه و جدلهم بالتی هی أحسن» (نحل 125). آیا تصویر قلبی مهربان و لطیف بهتر و مقدم تر از تصویر شمشیر، سرنیزه و منجنیق نیست؟!.. آیا با محبت و دوستی، خداوند رحمان مورد عبادت بندگانش قرار نمی گیرد؟! معاذ الله از اینکه خداوند ما را به لبه شمشیر فرا خوانده باشد.. آبا آل سعود و پیروان عبدالوهاب و سلفیان نمی خواهند از خواب غفلت بیدار شده و تقوای الهی پیشه کنند؟

جنبش سلفی - وها بی سعودی هر گونه برنامه اقتصادی و اجتماعی را از خود دور کرده است و هیچ بهره ای از آن ندارد؛ چرا که بر این باور است که اصلاح عقیده به تنهایی ضامن اصلاح دیگر امور نیز است و موارد ذیل در نشر و گسترش افکار این جنبش سهیم است :

- اموال و ثروت های فراوانی که عربستان و دیگر ممالک و امیران نفت و گاز این دوره را به سمت بذل و بخشش های فراوان سوق داده است، مسئله ای که به افتتاح تعداد بی شماری از شبکه های ماهواره ای برای ترویج و نشر افکار تکفیری و سلفی به خصوص در مصر کمک کرده و تبدیل به منبع کسب ثروت های هنگفت شده است. ثروت هایی که امپراطوران و اربابان تبلیغ آن را در انحصار خود درآورده و افزایش چشمگیر بودجه باعث شده است که هر مدعی تبلیغی برای خود شبکه ماهواره ای افتتاح کند و آمار این شبکه ها به ده ها مورد برسد.

- حاشیه آزادی که در نتیجه سقوط سران رژیم های استبدادی و فساد در کشورهای عربی به وجود آمده است.

- صهیونیسم جهانی و قدرت های استعماری غرب به ویژه آمریکا در سایه پیمان مقدسش با نظام های قرون وسطایی کشورهای نفت خیز عربی، در تعامل با پرونده سلفی وها بی گاهی سیاست اغماض و چشم پوشی و گاهی سیاست حمایت مالی و پشتیبانی را در پیش می گیرد. شواهد جنگ افغانستان که «مجاهدین» افغانی و عرب و دیگران برای شکست هیمنه اتحاد جاهیر شوروی بعد از اشغال آن در سال 1979 وارد آن شدند، همچنان در ذهن مردم زنده است. حمله آمریکا به افغانستان در چارچوب تلاش برنامه ریزی شده جهانی برای مبارزه با تروریسم بود، از این رو علیه جنگ گروهک القاعده و طالبان شروع شد.

آمریکا و هم پیمانان غربی اش و صهیونیسم جهانی و آنهايي که پیوند مقدس با آنها دارند در صد

تکرار تاریخ و رخدادهاي آن هستند؛ چرا که در آن برکت و نتایج خوبی برای آنها نهفته است. تجربه تفکر جهادي سلفي که در افغانستان و بوسني و هرزگووين رخ داد، در مالي تکرار شد و امروز در میدان هايي جديدي (مصر و سوریه) که منبع تهديد برای رژیم صهيونيستي و ثبات و امنيت آن و مانعي بزرگ در برابر استعمار اراضي جهت تحقق اسرئيل بزرگ يعني از رود نیل تا رود فرات به شمار مي روند، در حال تکرار شدن است و خالي از لطف نيست که ليبي و تونس نیز به آنها اضافه شود، تونس که به عنوان نماد انقلاب هاي عربي بود تهديدی برای منافع مثلث مذکور است و کشورهای ديگر نیز در ليست انتظار قرار دارند.

از عجایب روزگار این است که معاهده سايکس پیکو (توافق محرمانه میان مارک سايکس ديپلمات و نظامي انگلیس به عنوان نماینده این کشور و فرانسوا جرج پیکو ديپلمات فرانسوي به عنوان نماینده فرانسه و سیرگئی سازانوف ديپلمات به عنوان نماینده روسیه تزاري در سال 1916 بود که طبق این توافقنامه مناطقي که تحت عنوان هلال سبز شناخته مي شود میان انگلیس و فرانسه تقسیم مي شود، این مناطق شامل عراق، سوریه، لبنان، اردن، کويت و فلسطین است) تا این لحظه روزه هزار بار تکرار مي شود. اگر ديروز سايکس و پیکو در تقسیم جغرافيايي هلال سبز موفق شدند (همانطور که همکاران آن دو در تقسیم سایر بلاد عرب در مشرق و مغرب موفق شدند) سايکس و پیکوي امروز متاسفانه با سرمایه، نفت، گاز، رسانه و شهروندان ناقص العقل و داراي افکار بیمار - افرادی که من نسبت به آنها حس دلسوزي و شفقت دارم و آنها قرباني بازي هاي کثيفي هستند که معادلات آن را افراي طراحی مي کنند که جیب هايشان از دلالي نفت و گاز پر است- کشورهای عربي در صدد تقسیمات مجدد جغرافيايي هستند.

در حال حاضر عراق در آستانه تقسیم به سه کشور کوچک (کشوري در شمال برای کردها، ديگري در مرکز برای عرب هاي سني و سومين کشور برای عرب هاي شيعه در جنوب) است. کشور ليبي نیز همین روال را طی مي کند و آنها در صدد تقسیم آن به سه کشور کوچک هستند. امروز مسئله خطرناک تر تجزيه جغرافيايي کشورها نيست بلکه تفرقه افکني و ایجاد اختلاف در دلهاست. این خطرناکترين مسئله است چرا که باعث ایجاد تفرقه و جدائي میان دو برادر، دو همسر و والدين از فرزندان مي شود، با این بهانه که این کافر است، آن يکي شيعه و ديگري سني. [6]

رهبران تکفيري و عمده فعاليت آن ها

در این نوشتار، تأکید ما بر معرفي تئوري پردازان و رهبران فکري جريان تکفير از گذشته تا دوران معاصر بود تا از این رهگذر به بحث در مورد رهبران عملياتي و فرماندهان ميداني این جريان خطرناک

بپردازد. اگرچه، ممکن است افراد دیگری را نیز بتوان در قالب تئوری پردازان جریان تکفیر قرار داد، اما تمرکز نگارنده این سطور بر تاثیرگذارترین افرادی بود که در حال حاضر کتب، اندیشه و آراء آنها بصورت رسمي بين گروه‌هاي مسلح جهادي - تکفيري در حال تدریس و آموزش است و به عنوان مهمترین منابع فکري این جریان مورد توجه قرار مي گیرد.

• «محمد بن عبدالوهاب»

بدون شک مهمترین منبع اندیشه هاي تکفيري در دوران معاصر را بايستي در آراء «محمد بن عبدالوهاب» جستجو کرد. وي در سال 1115 هـ.ق در شهر «عُيَينه» عربستان سعودي متولد شد. [7] توجه به این نکته ضروري است که اندیشه «تکفیر» نقطه اتکاي اندیشه محمد بن عبدالوهاب و به عبارت بهتر جریان وهابیت است. عبدالوهاب معتقد بود که هر کشور و شهري که داخل در اطاعت و دعوت او نشود، در زمره بلاد مشرکين به حساب مي‌آید، از این فراتر در مورد مذاهب اسلامي معتقد بود که نه تنها امامیه کافر است، بلکه تمام مسلمين مخالف با عقايد وي از قبيل اشاعره، معتزله و ... نیز همین حکم در مورد آنها اجرا مي شود. [8]

• «شيخ محمد رشيد رضا»

(1865- 1935) در خانواده اي سوري الاصل در اطراف طرابلس لبنان دیده به جهان گشود. او بسیار متأثر از اندیشه هاي «سيد جمال اسدآبادي» و «شيخ محمد عبده» در باب اصلاح ديني و زدودن دين از انحرافات بود؛ بگونه اي که مبارزه طلبی و انقلابي‌گري سيد جمال را با روش فرهنگي و تربيتي عبده تلفيق کرد و همزمان به دليل گرايش شديد به اندیشه هاي وهابيت اقدام به تاسيس انجمني به نام «جمعية الدعوة و الارشاد» (انجمن تبليغ و راهنمايي) با هدف امر به معروف و نهي از منکر نمود. رشيد رضا در فتواهاي خود تاکيد بسياري بر مقوله «تکفیر» داشت و لذا کساني را که به شريعت اسلامي عمل نمي کنند در زمره کفار تلقي مي کند. [9] اندیشه هاي رشيد رضا اگرچه نتوانست به تنهائي جريان اسلامي مستقلي ايجاد کند، اما بر اندیشه افرادي همچون «حسن البنا» موسس اخوانالمسلمين تاثير بسزايي برجاي گذاشت. [10]

• «سيد بن الحاج قطب بن ابراهيم»

معروف به «سید قطب» (1966-1906) در یکی از روستاهای استان آسیوط مصر و در خانواده ای مذهبی و سرشناس متولد شد. او ضمن عضویت رسمی در اخوان المسلمین به تئوری پردازی علیه مظاهر بی دینی و سکولاریسم پرداخت که بعدها اندیشه ها و کتب او به یکی از منابع اصلی گفتمان تکفیر تبدیل شد؛ تا جائیکه او را «آموزگار گفتمان تکفیر» در سده بیستم خوانده اند.

• «ابو الاعلی مودودی»

(1979-1903م) در «حیدرآباد» هند به دنیا آمد [11] همچنین مودودی معتقد به احیای اصل جهاد اسلامی در برابر نظام مبتنی بر اومانیزم غربی بود که همین اصل از منظر گروه های تکفیری جواز مقابله با جریان های ضد دین به شمار می آید. [12]

• «محمد ناصر الدین آل بانی»

(1999-1914م) در شهر «اشکودر» پایتخت آل بانی در خانواده ای متدین و اهل علم متولد شد. [13] آل بانی بخاطر پیروی و حمایت وی از «ابن تیمیه» و «محمد بن عبدالوهاب» از منابع فکری جریان سلفی تکفیری است که تفکرات و هابی خود را در کتاب «تحذیر الساجد من اتخاذ القبور مساجد» (که در آن مطالبی درباره قبور شرک بودن ساخت بناء بر روی آن مطرح می کند) نوشت که با استقبال علمای و هابی مواجه شد. علمای و هابیت از آل بانی به عنوان یک محدث بزرگ و متخصص علم حدیث و فاضل دانشمند یاد می کنند و «بن باز» مفتی اعظم عربستان درباره او گفته است که در زیر آسمان دانایان از شیخ ناصر در علم حدیث ندیده است. آل بانی همچنین اهانت های تنیدی نسبت به شیعه و علمای تشیع به ویژه امام خمینی (ره) دارد. وی همچنین شیعیان را به تحریف در آیات قرآن متهم کرده است. [14] بدیهی است که چنین اعتقادات و فتواهایی به شدت مورد استقبال گروه های سلفی و تکفیری قرار گرفته و مبنای آنها در رفتار و گفتار می گردد.

• «عبدالعزیز بن باز»

(1999-1910م) از برجسته ترین علمای معاصر و هابیت است که نقش مهمی در احیای تفکرات ابنتیمیه، ابن قیم جوزیه و محمد بن عبدالوهاب بر عهده داشته است و به همین دلیل نزد و هابیان به «مفتی اعظم» مشهور است. [15]

• «ابو محمد عاصم بن محمد طاهر الحافی العتیبی»

ملقب به «ابومحمد المقدسي» در سال 1959م در یکی از روستاهای برقه (فلسطین) متولد شد [16] شاید بتوان بدون اغراق ابو محمد المقدسي را تئوریسین بلامناظر «سلفیت جهادي» نامید که دارای کتب و رسائل عملیه فراوانی در این زمینه است. [17]

«عمر محمود عثمان»

معروف به «ابوقتاده فلسطینی» در سال 1960م در بیت لحم (فلسطین) متولد شد و در همان دوران طفولیت به اردن مهاجرت کرد. دولت آمریکا ابوقتاده را پدر معنوی عاملان حادثه 11 سپتامبر معرفی می کند؛ زیرا طی تحقیقات سازمان های اطلاعاتی آمریکا از عاملان حادثه مذکور، برخی دروس ابوقتاده در منزل استیجاری آنها در هامبورگ کشف گردید. [18] فتواهای ابوقتاده که پایبند به مکتب فکری القاعده است، تا کنون در جنگ های خونین الجزایر، لبنان، عراق، افغانستان، سوریه و ... باعث ریخته شدن خون هزاران نفر از مردم بی گناه شده است.

«عمر بکری محمد فستق»

ملقب به «آیت الله تاتنهام» از رهبران سلفیت جهادي است که در سال 1958م در استان حلب سوریه متولد شد [19]. تحت عنوان "المهاجرون" (2003م) و سپس "جنبش بنیادگرایان غریب" (2005م) را تاسیس نمود. در سال 2005م چهار نفر از پیروان بکری اقدام به انجام عملیات انتحاری در لندن نمودند که منجر به کشته شدن 52 شهروند انگلیسی شد. پس از این اقدام، عمر بکری به لبنان بازگشت و در حال حاضر به صورت مخفیانه زندگی می کند [20]

راه حل های تعدیل و اصلاح اندیشه ی تکفیری

_ بازخوانی مفهوم اسلام و تعیین حدود اسلام حداقلی :

مفهوم اسلام در قرآن، تسلیم بودن در برابر خدا است. (آل عمران /19)

_ تبیین ضرورت دینی و تفکیک آن از ضرورت مذهبی :

شیخ انصاری می گوید: ضرورت دین چیزی است که بدون تردید جزء دین است؛ هر حکمی که مسلمانان آن را

_ آمیختن عقیده و فکر با اخلاق :

پیامبر(ص) فرمودند: مدارا و نرمی با مردم نصف ایمان و دوستی با آنان نیمی از زندگی است. امام صادق (ع) از پیامبر(ص) نقل نموده که فرمودند: پروردگرم مرا به مدارای با مردم امر کرد، همان گونه که به ادای فرایض امر کرد (کلینی، ج 2، ص 117)

نتایج

با در نظر گرفتن آنچه گفته شد روشن می گردد که :

اصل کفر به معنای پوشاندن شئی بوده و کافر کسی است که کفر، تمام قلب او را پوشانده باشد. ولی تکفیر به این معنا است که شخصی به برادر مسلمان خود، کافر بودن را نسبت دهد که در قرآن و روایات نفی این اصل بسیار تأکید شده است. این پدیده به یک اصلی خطرناک برای جامعه ی اسلامی تبدیل گشته است زیرا تکفیری ها و رهبران آن ها بر این باورند که شیعیان و اهل سنت قرآن را تحریف کرده اند و تنها عقاید پوچ خودشان ارجعیت دارد. آن ها با انجام فعالیت هایی چون محور قرار دادن تکفیر در معاملات، عدم اعطای حق اظهار نظر به دیگران، کشتار جمعی، شرکت کردن در مشوه ساختن چهره ی اسلام، تجزیه ی جغرافیایی کشورها و خطرناک تر از آن تفرقه افکنی در میان مسلمانان، تبلیغات از راه های مختلف از جمله استفاده از رسانه ها و استفاده از عامه ی مردم بی گناه به وسیله ی شست و شوی مغزی، القای فتوا و وعده های دروغین بهشتی برای جذب نیروهای خود به هدف انجام جنایت های تکفیری ها به منظور خدشه دار شدن چهره ی اسلام در جهان و نابودی زیرساخت های کشورهای اسلامی شده و در نتیجه اسلام در جهان به دین خشونت تبدیل گشته است. بنا براین راه مبارزه با تکفیر فقط نظامی نبوده بلکه در کنار آن باید راه فرهنگی نیز وجود داشته باشد.

[1] bayynat.ir

[2] shabestan.ir

[3] newsibn.com

[4] hamshahrionline.ir

[5] hajnews.ir

[6] siasi.porsemani.ir _ mashregnews.ir / جست-نقش-سعود-ی-پرچم-بر-شمشیر-چرا

[7] dar.bibalex.org

[8] adyannet.com

[9] shamela.ws/browse.php1

[10] عنایت، حمید؛ سیری در اندیشه‌ی سیاسی عرب، تهران، سپهر، 1363، چاپ سوم، ص 80

[11] eslahe.com

[12] kalami.nashriyat.ir

[13] أعضاء ملتقى أهل الحديث ، المعجم الجامع في تراجم العلماء و طلبة العلم المعاصرين، (قسمت حرف ميم محمد ناصر) ص ٣٢١ ، مكتبه الشامله

[14] aghaedeshie.ir/fa/albani

[15] mashregnews.ir

[16] ar.wikipedia.org

[17] islamist-movements.com

[18] alalam.ir/news

[19] ar.wikipedia.org

[20] islamist-movements.com

منابع

- قرآن كريم
- نهج البلاغه
- كد خبر : 20949 ازسایت ir.didban
- مسلم بن حجّاج، صحيح مسلم، دار احياء التراث العربي، بيروت، چاپ دوم.
- محدث نوري، مستدرک الوسائل، مؤسسة آل البيت، بيروت، چاپ اول، ج 9.

الكافي، ج ٢، كتاب الايمان و الكفر

كتاب بررسي تكفير در نگاه مذاهب اسلامي - جلد 1 - رجبي، حسين

فضل بن شاذان نيشابوري، الايضاح، انتشارات دانشگاه تهران، تهران، 1363.

ابن ابي الحديد، شرح نهج البلاغه، قم ١٤٠٤

ابن اعثم كوفي، كتاب الفتوح، چاپ علي شيري، بيروت ١٤١١/١٩٩١

ابن طاووس، الطرائف في معرفة مذاهب الطوائف، چاپ جلال الدين حسيني، قم ١٤٠٠

ابن قتيبه، الامامة و السياسة، المعروف بتاريخ الخلفاء، قاهره ١٣٨٨ / ١٩٦٩، چاپ

افست قم ١٣٦٣ ش

رسول جعفريان، تاريخ سياسي اسلام: تاريخ خلفاء، قم ١٣٧٧ ش

حرّ عاملي

دهخدا

عبدالرحمان بن ابي بكر سيوطي، تاريخ الخلفاء، بيروت ١٣٩٤ / ١٩٧٤

نورالله بن شريف الدين شوشترى، الصّوارم المهرقة في نقد الصّواعق المحرقة، چاپ

جلال الدين محدث ارموي، تهران ١٣٦٧

محمد بن عبدالكريم شهرستاني، الملل و النحل، چاپ محمد سيدكيلاني، قاهره ١٣٨٧/١٩٦٧

مجلسي

حسن بن موسي نوبختي، فرق الشيعة، چاپ محمدصادق آل بحرالعلوم، نجف ١٣٥٥/١٩٣٦

- محمود عبدالرحمان عبدالمنعم، معجم المصطلحات و الالفاظ الفقهية، قاهره ١٩٩٩
- محمد بن محمد مفيد، الفصول المختارة من العيون و المحاسن، قم ١٤١٣
- الموسوعة الفقهية، ج ١٣، كويت: وزارت الاوقاف و الشئون الاسلاميه، ١٤٠٨ / ١٩٨٨
- محمد بن يعقوب فيروزآبادي، القاموس المحيط، بيروت ١٤٠٧/١٩٨٧
- عبداللّٰه عيسي ابراهيم غديري، القاموس الجامع للمصطلحات الفقهية، بيروت ١٤١٨ / ١٩٩٨
- طبري، تاريخ (بيروت).
- صحيح بخاري جلد هشتم، كتاب الديات ، باب القسامة
- استفتاءات لجنة عالي افتاء عربستاني سعودي جلد 18
- أنصاري، على بن أبي يحيى، صراط النجاة ، قم ، 1373
- كليني،الروضة من الكافي، دارالكتب الاسلاميه، تهران، 1389
- تفسير ابن كثير جلد 4
- تفسير قرطبي جلد 16
- بها بن ابي الديج جلد 13
- ابن منظور، محمد بن مكرم ،لسان العرب ، ادب الحوزة ، قم، 1405
- مرتضىبيدي، محمد، تاج العروس من جواهرالقاموس ، تحقيق : مجموعة من المحققين، دارالنشر، بي جا ، بي تا.

[\[11\]](mailto:hasanjvadinia@yahoo.com) (س) زهرا فاطمه پردیس فرهنگیان دانشگاه استاد / hasanjvadinia@yahoo.com

[\[12\]](mailto:hasti.mmh.2@gmail.com) (س) زهرا فاطمه پردیس فرهنگیان دانشگاه دانشجو / hasti.mmh.2@gmail.com